

Ministerie van Defensie

Militaire Inlichtingendienst

- Aan:
Zie verzendlijst.

Postbus 20701
2500 ES 's-Gravenhage

Telefoon 070 - 3 18 81 88
Telefax 070 - 318 79 51

Uw brief	Uw kenmerk	Ons nummer	Datum
		DIS/92/095/1673	29 april 1992

Onderwerp
Joegoslavië: recente ontwikkelingen
(nr 31/92)

1. Hierbij doe ik U toekomen een notitie over de recente ontwikkelingen in Joegoslavië.
2. Onvoorziene omstandigheden daargelaten, zal de eerstvolgende notitie Joegoslavië donderdag 7 mei a.s. verschijnen.
3. Zonder bijlage is deze brief ongeclassificeerd.

Hoofd Militaire Inlichtingendienst
voor deze
Het Hoofd Stafafdeling Inlichtingen

~~Kolonel der Grenadiers~~

Bijlagen	Bezoekadres	Doorkiesnummer
één	Kalvermarkt 28	318 6634
	's-Gravenhage	

Verzoeken bij beantwoording datum, nummer en onderwerp te vermelden.

Verzendlijst behorende bij brief MID nr. DIS/92/095/1673, d.d. 29 april 1992

Aan:

Coördinator Verenigde Inlichtingendiensten Nederland

(Secretaris Generaal Ministerie Algemene Zaken)

Hoofd Binnenlandse Veiligheidsdienst

Ministerie van Buitenlandse Zaken

t.a.v. AMAD

onlangs door de Bosnische regering opgerichte Territoriale Verdedigingsmacht. Zij die dat niet willen, dienen de republiek onmiddellijk en onder toezicht van de EG-waarnemersmissie verlaten. De eis tot terugtrekking is inmiddels verworpen door het commando van de JNA in de republiek, waarbij onder meer werd gewezen op de voortdurende infiltratie van Kroaten in Bosnië-Herzegovina. Eerder deze maand had de JNA-top reeds gesteld ervan uit te gaan nog tenminste vijf jaar in Bosnië-Herzegovina te zullen moeten blijven.

Opmerkelijk is dat Izetbegovic de mogelijkheid van aansluiting van militairen van alle nationaliteiten bij de op te richten Bosnische strijdkrachten openliet. Overigens zal zijn oproep waarschijnlijk slechts gehoor vinden bij JNA-militairen van andere dan Servische en Montenegrijnse nationaliteit.

Izetbegovic stelde tevens dat de Bosnische regering door onderhandelingen de beschikking wil krijgen over een deel van de uitrusting van de JNA. Hiermee keert hij zich impliciet tegen de nieuwe Joegoslavische federatie, die zich als de rechtsopvolger van de oude federatie presenteert en derhalve aanspraak maakt op alle bezittingen van die federatie, inclusief de (uitrusting van de) JNA. Waarschijnlijk zal deze Bosnische eis worden verworpen door de machthebbers in Belgrado. Het is echter vermeldenswaard dat ten overstaan van westerse diplomaten is aangekondigd dat alle burgers van de nieuwe Joegoslavische federatie zullen worden opgedragen op korte termijn terug te keren binnen de grenzen van hun land. Dit gold volgens de betreffende verklaring ook voor de Servische en Montenegrijnse militairen in Bosnië-Herzegovina. Deze order kan waarschijnlijk alleen worden uitgevoerd indien dit personeel de uitrusting in Bosnië zou achterlaten onder internationaal toezicht (b.v. van de EG). Overigens staan deze uitlatingen haaks op de bovengenoemde weigering van de JNA-leiding om tot terugtrekking van de JNA uit Bosnië-Herzegovina over te gaan.

Het is ook opmerkelijk dat waarnemend federaal MinDef Adzic heeft laten weten dat de besprekingen tussen hemzelf en Izetbegovic, die het afgelopen weekeinde in de Macedonische hoofdstad Skopje plaatsvonden en die betrekking hadden op de positie van de JNA in Bosnië-Herzegovina, zullen worden voortgezet. Gezien de stellingname van Izetbegovic zou een daadwerkelijke hervatting van dergelijke besprekingen kunnen wijzen op een bereidheid van de JNA om toch te onderhandelen over terugtrekking uit een gedeelte van Bosnië-Herzegovina, in casu de delen die niet door Serviërs worden opgeëist. Overigens had Adzic reeds enkele weken geleden in gesprekken met EG-bemiddelaars laten weten dat de JNA de onafhankelijkheid van Bosnië-Herzegovina niet in twijfel trok. Hij voegde hieraan echter toe dat terugtrekking in dit stadium geen realistische optie was, omdat dit tot bloedvergieten ten koste van de Servische bevolkingsgroep zou leiden.

De gevechten in Bosnië-Herzegovina hebben inmiddels geleid tot een wijziging van de oorspronkelijke plannen om ter ondersteuning van de VN-vredesmacht in Kroatië (UNPROFOR) een logistieke basis in te richten in de Bosnische plaats Banja Luka. Volgens een mededeling van Secretaris-Generaal Boutros Ghali zijn nu, onder meer om veiligheidsredenen, Zagreb en Belgrado als vervangende steunpunten aangewezen. Overigens is ook gemeld dat civiele componenten van het UNPROFOR-hoofdkwartier in Sarajevo sinds enige dagen worden verplaatst naar Belgrado. Het is niet uitgesloten dat ook dit verband houdt met de bovenvermelde mededeling van Ghali.

Internationale vredesinspanningen

Deze week vinden weer besprekingen onder EG-auspiciën plaats tussen vertegenwoordigers van de drie belangrijkste bevolkingsgroepen in Bosnië-Herzegovina over de politieke toekomst van de republiek. Portugal had als EG-voorzitter nieuwe besprekingen voorgesteld, maar tevens gedreigd deze op de lange baan te schuiven indien het op 12 april overeengekomen bestand niet gerespecteerd zou

worden. Kennelijk was men van mening dat de intensiteit van de strijd de afgelopen dagen niet zodanig hoog was dat verder politiek overleg onmogelijk was.

Het ligt in de bedoeling het komende weekeinde een topontmoeting te beleggen tussen de leiders van de drie betrokken bevolkingsgroepen. De Bosnische president Izetbegovic, leider van de Moslim-partij, heeft echter geweigerd in laatstgenoemde hoedanigheid aanwezig te zijn. Wel wil hij verschijnen als president van de soevereine staat Bosnië-Herzegovina en in die functie de "Servische agressie" jegens zijn land aan de kaak stellen. De Bosnische Serviërs hebben echter hun eis herhaald dat Bosnië-Herzegovina wordt opgedeeld in drie langs etnische lijnen gevormde kantons, waarbij zij zelf aanspraak maken op ruim 60% van het grondgebied van de republiek. Volgens een nog onbevestigd bericht zou de Joegoslavische verkeersleiding, die in JNA-handen is, het vertrek van Izetbegovic uit Sarajevo een tijdlang onmogelijk hebben gemaakt, hetgeen verband kan houden met zijn bovenvermelde uitspraken. Het lijkt gezien deze situatie uitgesloten dat op korte termijn bij dit overleg een basis kan worden gelegd voor een politieke oplossing voor de Bosnische crisis.

Het komende weekeinde zal in ieder geval een ontmoeting van de EG-ministers plaatshebben, waarbij ook de crisis in Joegoslavië aan de orde zal worden gesteld. Een van de aspecten daarvan is de mogelijke erkenning van de nieuwe Joegoslavische federatie. Minister Van den Broek heeft inmiddels laten weten dat Nederland niet zal instemmen met de aanspraak van het nieuwe Joegoslavië, dat het de rechtsopvolger is van de oude federatie. In verband daarmee hebben de EG-landen (met uitzondering van Griekenland) de oprichtingsceremonie van het nieuwe staatsverband geboycot. Volgens Van den Broek zullen de landen van de EG hun diplomatieke relaties met de nieuwe staat echter niet verbreken, mits deze de grenzen van de andere republieken, evenals de rechten van (etnische) minderheden respecteert, en zich constructief blijft opstellen ten opzichte van de EG-vredesinitiatieven.

Een ander aspect dat bij dit overleg aandacht zal vragen is de erkenning van de onafhankelijkheid van Macedonië. Inmiddels lijken elf van de twaalf EG-leden de mening te zijn toegedaan dat Macedonië voldoet aan alle (door de EG gestelde) voorwaarden voor die erkenning. Griekenland blijft zich echter tot dusverre daartegen verzetten uit vrees voor Macedonische aanspraken op het gelijknamige gebied in Noord-Griekenland.

De Bosnische regering heeft gisteren zijn verzoek om de stationering van een VN-vredesmacht op haar grondgebied herhaald. Inmiddels zou Frankrijk, hierbij gesteund door de Veiligheidsraadleden Oostenrijk en Hongarije, pogingen in het werk stellen om de Veiligheidsraad te bewegen tot de uitzending van een VN-missie naar Bosnië-Herzegovina. Eerder deze week had de Raad reeds een voorstel in die richting verworpen met het oog op de voortdurende gevechten en de beperkte middelen die de VN ten dienste staan. Inmiddels heeft Secretaris-Generaal Ghali echter gesteld dat de VN in beginsel bereid is "een rol te spelen" in Bosnië-Herzegovina, mits daartoe voldoende middelen ter beschikking worden gesteld. Hierop zou Frankrijk hebben voorgesteld dat de EG (een deel van) deze middelen zou verschaffen.

De Turkse minister van Buitenlandse Zaken Cetin heeft vorige week gesteld dat zijn land de ontwikkelingen in Bosnië-Herzegovina nauwlettend volgt in verband met de betrekkingen met de Moslims in die republiek. Tevens werd vermeld dat een delegatie van de Moslim-partij uit de Servische regio Sandzak (die dezelfde naam draagt als de partij van de Bosnische president Izetbegovic) tijdens een bezoek aan Ankara erop had aangedrongen dat Turkije de betrekkingen met Servië

zou verbreken, de Moslims in Joegoslavië zou bewapenen en zelf militair zou interveniëren in het land. Het is echter uiterst onwaarschijnlijk dat Turkije direkt bij het conflict betrokken zal raken. Griekse meldingen als zou Turkije via Bulgarije wapens smokkelen naar Macedonië zijn dan ook zeer waarschijnlijk onjuist en moeten vermoedelijk worden toegeschreven aan het Griekse verzet tegen erkenning van de Macedonische onafhankelijkheid.

Conclusie/voorzicht

Ondanks vredesvoorstellen van diverse zijden lijken de tegenstellingen in Bosnië-Herzegovina zodanig te zijn verscherpt dat een politieke oplossing voor de crisis in die republiek vooralsnog uitgesloten is. Een verdere verheviging van de gevechten ligt meer voor de hand. De status van de JNA in Bosnië-Herzegovina is, met de proclamatie van een nieuw Joegoslavisch staatsverband dat pretendeert de rechtsopvolger te zijn van de oude federatie, onduidelijk geworden. Ook zijn er tegenstrijdige signalen met betrekking tot de intenties van het leger in Bosnië-Herzegovina. Een (gedeeltelijke) terugtrekking van de JNA uit de republiek behoort tot de mogelijkheden, maar zal in de praktijk sterk afhankelijk zijn van de verdere ontwikkelingen in de etnische crisis.

Met het verscherpen van de tegenstellingen in Bosnië-Herzegovina zullen ook de problemen rond de internationale vredesinspanningen verder toenemen. Het valt echter te betwijfelen of politiek overleg met als doel het conflict te de-escaleren op korte termijn zal resulteren in een sterke afname van de spanningen.